

NOVI POPULISTIČKI TEATAR

opšti katalog

HRONOLOGIJA

Pedesete godine: pariska avangarda i njeni potonji izvodi, antidrama i tragikomedija apsurda; nasleđe Zarija, dadaista i nadrealista; intimizacija scenskog prostora — šupe, garaže, radionice, kafanice postaju pozorišta za pedesetak gledalaca; intenzivnija komunikacija; otpor monstruatrima, pozorišnim zgradurinama lažnog sjaja, ukočenosti i konvencije.

Početak šezdesetih godina:

a) otkriće Artoa, teatar surovosti, fizički teatar, ritualno pozorište, sakralizacija scenskog prostora, i nadalje intimizovanog radi intenziteta rituala, gledaoci — izabranici, izvođači — žreci, preobraćanje i uvlačenje publike;

b) iskustvo hepeninga — svi učestvuju, tok nepreciziran, simbolička radnja i svakodnevna, netransponovana radnja, odricanje od teatarskih sredstava, askeza u materijalu i rekviziti; bilo koji prostor — zaviso od broja učesnika.

Kraj šezdesetih godina: drastično širenje scenskog prostora, povezivanje rituala i hepeninga (Piter Šuman i trupa »Hleb i lutke«), pozorište kao vašar, turnir, slet

(Luka Ronkoni i Teatro libero: »Besni Orlando« — inicijalna predstava novog populističkog pozorišta).

Sedamdesete godine: avangarda od pre petnaest, dvadeset godina definitivno klasična; fizički teatar — izloupotrebljavan; ritualno pozorište — nikako ne dostiže svoj puni sadržaj, već ostaje na nivou forme, ceremonije; uobličavanje novog populističkog pozorišta.

Peti Bitef 1971. Prisustvo novog populističkog pozorišta: Zerom Savari i Veliki magični cirkus (»Zartan, nevoljeni brat Tarzanov«); Arijana Mnuškin i Pozorište sunca (»1789.«).

IZVORI

a) Rimske saturnalije i druge »paganske« svetkovine radosti, veselja, ludovanja.

b) Predrenesansni pozorišni žanrovi ritualnog, poučiteljnog, zabavljačkog i alegoričnog karaktera: liturgijska drama, mirakuli, misterije, sotije, farse, moraliteti.

c) Srednjevekovni karnevali sa sveopštim učesćem, karnevalskom mezalijansom učesnika, ritualima rađanja i umiranja, rogom izobilja, a na ulicama, u kućama, tavernama i na trgu kao središtu.

d) Minestrelji, žongleri, mađioničari i njihove veštine.

POZAJMICE

Procesija, parada, demonstracije, luna-park, sajam, cirkus, odnosno:

ritual, svrstanost, militantnost, angažman, ludiranje, atrakcija, kič, ginjol, zavrtlanje, klovnerija, akrobatika.

TENDENCIJE

Humor, smeh, zabava, lakrdijanje, štos, naivna podvala, parodija, ironisanje, utucavanje vremena, dobar provod, radost života, igra.

Prodiranje u arhetipsku situaciju, misija, otkrivanje istine, atak na svest, otrežnjavanje, podsticaji, ideal, menjanje sveta, društveni čin.

ORIJENTACIJA

Populistička — antielitizam, masovnost, sveobuhvatnost.

UMETNOST

Sinkretizam, granična pojava, čak i odricanje od umetnosti, afirmacija spontanoosti ili društveno-politička tendencija.

ELEMENTI SPEKTAKLA

Dinamika, simultane radnje, vašarski efekti, barokiziranje, providna iluzija; promena, hitrost, šarenilo; miting, skeč, bitka, igranka; groteska, pastoral, farsa, agitka, persiflaža, melodrama; glumac, lutka, masa; mehanizacija, razbijen, pokretan dekor, mikrofoni, sve vrste osvetljenja, šareni kostimi; muzika, pesma, govor, buka.

AMBIJENT

Izvan pozorišta, prostran, svakodnevna: ulica, trg, ledina, crkva, stadion, hala, tunel.

Struktura: kolaborativna (R. Šekner) — prostor za igru i prostor za posmatranje izmešani su, prepliću se i prelaze jedan u drugi.

Za igru se koriste: tribine, platforme, mansioni, trapezi, skele, užad, elementi dekora koji se lako pokreću, a brzo sklappaju i rastavljaju.

Gledaoci: sede ili stoje — na jednom mestu ili se pomeraju od jednog do drugog središta zbivanja — inkorporirani u njega.

OSNOVI KOMUNIKACIJE

Urbano zajedništvo, utopljenost u masu i zbivanje, uprošćenost »poruke«, neposrednost doživljaja, direktnost spoznaje, infantilna svest, atraktivnost, višestrukost, intenzitet i frekvencija promene senzacija do krajnjih granica percepcije, psihologija mase, homo ludens, zoon politicon.

PROZIMANJE

Umetnost — zabava — politiziranje — društveni čin.

pojedinačni katalog

TRI REALIZOVANA SPEKTAKLA

(Navodi se samo osnovni sadržaj, jer su im sredstva preobilna i suviše različita da bi deskripcija imala smisla)

1. mitski — VAPAJ NARODA ZA MESOM

Prolog u Grčkoj, postanje, Adam i Eva, Kain i Avelj, Noje, Josifova genealogija, Marija, rađanje Hristovo, tri kralja, Irodov bes, Viteljem, Hristova čuda, večera, raspeće, vaznesenje. U mitsku građu uneta su aktuelna zbivanja i značenja.

(Piter Šuman i trupa »Hleb i lutke«)

2. literarni — BESNI ORLANDO

Bekstvo vitezova i borba u šumi, pustolovine ljubavnika, čuda i čarolije, oslobođanje zatočenih dama, žene-ubice, rušenje zamka, opsada Pariza, Orlandoovo ludilo. (Luka Ronkoni i »Teatro libero« po poemi Lodovika Ariosta, u adaptaciji Edoarda Sangvinetija.)

3. istorijski — 1789.

Beda Francuske, sazivanje staleža, buržujji podstiču narod, priča o rušenju Bastilje, kralj dobija klockardu, Deklaracija o pravima čoveka i kraljev veto, kralja vraćaju u Pariz, preki sud, birački cenzus, revolucija je završena, narod je prevaren, buržujji su prigrabili privilegije koje je narod za njihov račun oteo feudalcima. (Arijana Mnuškin i »Pozorište sunca«.)

Prvi spektakl bavi se iskonskom agresivnošću, drugi bezazleno parodira vrline viteštva, treći aktuelizuje takozvane »istorijske istine« od savremenog značaja.

TRI IDEJE ZA SLIČNE SPEKTAKLE

1. mitsko-književna — FAUST

Po Malrou, Geteu i ostalima. Zadovoljstva na celom zemljinom šaru, čarolije, preletanja evropskih kraljevstava, kazna Fausta ili Satane?

2. istorijska — KOSOVSKA BITKA

Raspad Dušanovog carstva, nadiranje Turaka, nesloga velmoža, Lazareva kletva, večera, odlazak iz Kruševa, bitka, ubistvo Murata i Miloševa pogibija, preokret, pogibija Lazara i ostalih velmoža, propast Srbije.

Razvitak kosovskog mita u narodu do danas. Interpolacije mitske nadgradnje u osnovnu radnju. Moglo bi da se igra u Kruševu ili na samom Polju.

3. aktuelna — LIPANJSKA GIBANJA

Veče na Novom Beogradu, prvi sukob, podvožnjak, začetak štrajka i njegovo širenje na univerzitetu, straže, milicija, konventi, zborovi, pisma koja se šalju u ime radnika, zbuñjena, dezinformisana javnost, studenti pokušavaju da dele letke u fabricama, stvaranje akcionog programa, stav štampe, okončanje štrajka devetog juna, raspad studentskog pokreta.

(Moglo bi da se igra u Kapetan Mišinom zdanju uz korišćenje dokumenata i filmskog materijala.)